

Prof. Dr. phil. Josef Vojvodík, M.A.
Ústav české literatury a komparatistiky FF UK
nám. Jana Palacha 2
116 38 Praha 1
e-mail: Josef.Vojvodik@ff.cuni.cz

Posudek vedoucího bakalářské práce Terezy Medkové *Postavy a prostor v legendách Jiřího Karáska ze Lvovic*

Jako téma své bakalářské práce zvolila Tereza Medková legendy Jiřího Karáska ze Lvovic ze souborů *Posvátné ohně* (1921) a *Barokové oltáře* (1922) s cílem zjistit, jakým způsobem Karásek pracuje s žánrem legendy, přičemž zvláštní pozornost věnuje autorka konstelaci postav a jejich prostorové situovanosti. V době nástupu avantgardních hnutí desátých a dvacátých let 20. století aktualizuje Karásek „anachronistické“ téma barokních legend, ale právě tento literární „anachronismus“, neobarokní poetika a estetika v kontextu moderny, dělá toto téma atraktivním.

Po úvodní kapitole, v níž se Tereza Medková zabývá žánrem legendy a využívá mj. koncepci legendy jako „jednoduché formy“, jak o ní uvažuje André Jolles ve své známé knize *Einfache Formen* (1930), následuje kapitola, sledující Karáskovo místo v kontextu české dekadence. Tereza Medková si v této souvislosti dobře všímá zvláštní afinity mezi kulturou epochy *fin de siècle* a znovuoživením zájmu o kulturu baroka, která je u „nejbaroknějšího“ z českých symbolistů, u Karáska ze Lvovic, nápadná a významově konstitutivní. Překrývá se s Karáskovým (estetickým) katolicismem i s jeho pojetím umění jako náhradního náboženství, což je jedním z hlavních rysů symbolistické moderny vůbec.

Na základě rozboru jednotlivých legend obou souborů Tereza Medková ukazuje, že Karásek ve své legendistice navazuje na symbolistně-dekadentní poetiku (jak Tereza Medková také připomíná, již ve vstupní básni *Zazděných oken* se básník stylizuje jako „starý flagelant“, „zachmuřený kněz“ a mučedník umění) devadesátých let, posunuje ji však do jiného, „barokně“ katolizujícího kontextu, nebo přesněji, do katolického kultu a rituálu. Novopohanský kult „snědých barbarů“ Karáskovy sbírky *Sodoma* se proměnil v kult křesťanských mučedníků a světců. To se přímo modelově promítá do *Legendy o Sodomovi* (1920), příběhu italského malíře období manýrismu Giovanniho Antonia Bazziho, zvaného Sodoma, který se proslavil freskovou výmalbou křížové chodby benediktinského kláštera Monte Oliveto Maggiore nedaleko Sieny. Papež Leo X. povýšil Bazziho v Římě 1508/09 do rytířského stavu „Rytíře Kristova“ (*Cavaliere di Cristo*). Karásek vytvořil „legendu o umělci“ na hranici mezi biografii, mytologií a hagiografií na téma vztahu mezi životem a uměním, fikcí a skutečností, na jejímž pozadí reflektuje i vlastní minulost básníka *fin de siècle* v novém století a nové době.

Karáskovo umělecké, literární sepětí s estetikou *fin de siècle* se nápadně projevuje také v konstelaci a typologii postav i v sémantice prostoru. Tereza Medková ukazuje, že světci a světice, kající a kající Karáskových legend zůstávají více či méně – řečeno s určitou nadsázkou – maskovanými „melancholickými princí“ nebo „femmes fatales“ (v mužské verzi „hommes fatales“), odvrácení životu, toužící po nedosažitelném, žijící v minulosti, vzpomínkách a esteticko-nábožensko-erotických fantaziích. Estetizace vnější skutečnosti je posílena důrazem na smyslové kvality jako barevnost, exotismus, estetika materiálů. Zdá se, že v důrazu na estetiku materiálů se zajímavě projevuje jistá „zpětná vazba“ na parnasismus autorů lumírovské generace, kromě Vrchlického a Zeyera jsou to básníci, v jejichž textech se kříží lumírovský parnasismus s raným symbolismem (Jaroslav Kvapil, Jaromír Borecký, Otakar Auředníček).

Nápadné je také spojení křesťanského mučednictví a erotického (eroticko-sexuálního martyria: také v tomto případě se jedná o transfer ze středověké a později barokní martyrologie do (dekadentního) symbolismu. Do tohoto kontextu zapadá také favorizace sakrální architektury, která je v Karáskových textech, jak Tereza Medková ukazuje, funkcionalizována mj. jako prostorová metafora interiorizace.

Tereza Medková zmiňuje v této souvislosti správně teorii posvátného z knihy religionisty a protestantského teologa Rudolfa Otty: totiž myšlenku, že „posvátno“ vyzařuje jak *fascinosum*, tak *tremendum* a je tedy sférou úžasu a touhy, ale také zděšení a hrůzy. Ve vztahu ke Karáskově legendistice je Ottova teorie posvátného relevantní také proto, že *tušení* všemocné a děs nahánějící síly je však podle Otta i zdrojem povznášejícího pocitu - *mysterium fascinans* –, vyzařujícího přitažlivé, fascinující vzrušení. Toto zvláštní spojení protichůdných pocitů a emocí (přitažlivosti a odporivosti), pociťujeme také v umění a Otto uvádí příklad z oblasti erotiky.

Závěrem bych shrnul, že Tereza Medková vystihla ve své bakalářské práci zvláštnosti Karáskovy legendistiky, jednak ve vztahu k žánru legendy obecně, jednak ve vztahu k estetice symbolismu a ke Karáskovu dílu přelomu století.

Práce Terezy Medkové představuje samostatný výkon, v nejednom ohledu převyšující standardní bakalářské práce.

Proto navrhuji hodnocení „výborně.“